

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Савченко А. Г.
м. Полтава*

Анотація. Тези доповіді містять короткий аналіз проблеми культури безпеки сучасної молоді у закладах вищої освіти, готовності студентів до виходу у високотехнологічний світ; охарактеризовано умови досягнення сформованості культури безпеки.

Ключові слова: культура безпеки, життєдіяльність, професійна підготовка, заклад вищої освіти, сучасна студентська молодь.

Одним із основних принципів державної політики України у сфері охорони праці є забезпечення безпеки людини в процесі праці, пріоритет життя і здоров'я працівника стосовно результатів виробничої діяльності.

У сучасних наукових концепціях предметної галузі безпеки життєдіяльності та охорони праці домінують інтеграційні тенденції, які містять елементи соціологічних, біологічних, екологічних, фізичних, хімічних, технічних, географічних, медичних, психологічних, математичних, військових та інших наук. Інтегративна функція безпеки життєдіяльності та охорони праці проявляється в єдності навчання, виховання і розвитку особистості фахівця. Особливої ваги набуває ця проблема в контексті фахової підготовки майбутніх учителів, сучасні вимоги до яких на перший план висувають потреби формування творчої, активної, відповідальної і самостійної особистості майбутнього кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці [7].

За сучасних умов здоров'я людини можливе лише за умови сформованості в нього культури безпеки життєдіяльності. Ефективне ж виховання культури безпеки можливо лише при організації відповідного навчально-виховного процесу, що забезпечує цілеспрямовану підготовку студентів до профілактики і подолання впливу шкідливих і небезпечних факторів життєдіяльності у процесі спеціально організованого творчого міжособистісного спілкування з педагогом, що є носієм культури безпеки [5].

Проблеми виховання культури безпеки життєдіяльності знаходять своє відображення у роботах провідних вчених, зокрема В. Бегуна, В. Заплатинського, О. Кобилянського, В. Михайлюка, І. Науменка, Л. Сидорчук, Б. Халмурадова та інших. Аналіз проблеми показує, що культура безпеки, як базисний принцип безпеки формується на пріоритетних сферах діяльності людини.

Формування основ культури безпеки життєдіяльності в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти [1] передбачає формування та розвиток у студентів умінь і навичок наукового пошуку, оволодіння науковими методами пізнання (аналіз, синтез, порівняння, спостереження, експеримент, моделювання, моніторинг тощо) і способами організації пізнавальної діяльності. Крім знань, умінь і навичок, культура безпеки життєдіяльності включає світоглядні ідеї, моральні та естетичні цінності, інтелектуальний досвід вирішення проблем безпеки, досвід безпечного спілкування в процесі спільного існування. Культура безпеки життєдіяльності орієнтована на розвиток і самовизначення особистості, її індивідуальних, духовних, пізнавальних здібностей, самореалізацію в процесі навчання, що передбачає оволодіння студентами системою не тільки наукових знань, але й гуманістичних ідеалів, цінностей, переконань і способів діяльності у надзвичайних ситуаціях природного, техногенного характеру, автономного існування людини в природних умовах, при наданні першої медичної допомоги тощо [6].

Ефективному формуванню основ культури безпеки життєдіяльності

майбутнього фахівця в умовах закладу вищої освіти сприяє: узгодженість (цілей, змісту, методів, темпу тощо) діяльності педагога та студентів щодо формування основ культури безпеки життєдіяльності як особистісної цінності в умовах професійної підготовки; систематичне планування діяльності педагога та студентів з підготовки до використання або уникнення небезпечних і шкідливих чинників життєдіяльності в повсякденному і професійному житті; цілеспрямоване формування мотивації студентів до оволодіння культурою особистої безпеки життєдіяльності; формування ціннісного ставлення до безпечної життєдіяльності і потреби самовиховання культури безпеки життєдіяльності студентів [4]; систематичне відпрацювання з виробленням умінь і навичок безпечної життєдіяльності студентів.

Необхідною умовою досягнення сформованості культури безпеки життєдіяльності людини є, перш за все, компетентність людей у галузі небезпек і способів захисту від них. Важливими з цієї позиції виявляються освіта і професійна підготовка студентів, безперервна освіта, у процесі якої майбутній фахівець повинен не просто навчатися основ безпеки життєдіяльності, а усвідомити необхідність бути частиною системи безпечної життєдіяльності, виховувати в собі культурні основи поведінкової діяльності, тобто сформувати особистісну культуру безпечної життєдіяльності.

Підсумовуючи вище сазане можна стверджувати, що культура безпеки є категорією психологічною, тому роль людської психології в забезпеченні безпеки є базовою, фундаментальною. Роль людини в забезпеченні власної безпеки і безпеки інших людей – майже стовідсоткова. Поняття «культура безпеки» і «безпека життєдіяльності» відображають взаємозалежні явища і процеси. Культура безпеки, як соціальне явище, втілена в науці, мистецтві, міфології, ідеології, релігії, спорті. Безпека життєдіяльності, як наукова дисципліна, систематизує та узагальнює дані різних наук, в понятійній формі відображає закони безпеки людини та суспільства. Безпечна життєдіяльність на індивідуально-особистісному рівні – це характеристика людини та її життєдіяльності, основною передумовою якої є творче привласнення цією людиною культури безпеки. Отже, освіта та виховання у сфері безпеки життєдіяльності мають забезпечити формування нового мислення, цілісного знання, практичного вміння, необхідного для прийняття обґрунтованих рішень на рівні людини, сім'ї, суспільства, держави. Культура безпеки життєдіяльності, як певний стан розвитку людини, соціальної групи, суспільства, що характеризується ставленням до питань забезпечення безпечного життя та трудової діяльності і, головне, активною практичною діяльністю щодо зниження рівня небезпеки, потребує формування протягом життя людини, проте значний період займає процес професійної підготовки в умовах закладу вищої освіти.

Формування у молоді свідомого та відповідального ставлення до питань особистої та колективної безпеки, набуття вмінь щодо виявлення та оцінювання потенційних ризиків небезпеки, шляхів попередження та захисту, оперативного реагування та ліквідації наслідків прояву небезпек сприятиме кардинальним змінам щодо впровадження норм соціальних стандартів життя та безпеки в Україні [3].

Список використаної літератури

1. Ісаєв С. Формування культури безпеки життєдіяльності у вищих навчальних закладах України. Культура безпеки, екології та здоров'я. 2010. № 2. С. 27–29.
2. Костюк М. Проблеми вивчення безпеки життєдіяльності у ВНЗ I-II рівнів акредитації. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. № 3. Вінниця, – 2012. С. 210–214.
3. Кузьменко О. Формування культури безпеки в студентів технічного профілю. Педагогіка безпеки. 2016. № 1. С. 67–71.
4. Микитюк О. Формування культури здоров'я студентів в умовах модернізації навчально-виховного процесу. Фізична активність, здоров'я і спорт. 2011. № 2(4). С. 73–80.

5. Пуляк О. Виховання культури безпеки у студентів вищих навчальних закладів. Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Випуск 7 (I) [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/227-435-1-SM.pdf.
6. Романів Л. Культура безпеки, як складова базової культури особистості. Молодий вчений № 3.1 (43.1). Херсон. 2017. С. 238-241.
7. Чорна О. Інформаційно-комунікаційні технології в інтегрованому курсі безпеки життєдіяльності та охорони праці для майбутніх учителів технологій. [Електронний ресурс]. Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/znpkp_ped_2017_23_50.pdf.

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

*Байдуж А. Ю.
м. Полтава*

*Культура безпеки подібна до релігії –
або ти віриш у неї і дотримуєшся
завжди, або ні. Між цим нічого
немає (третього не дано).
Чарльз Дженс*

Анотація. У статті розглянуто та досліджено сучасний стан технологічної безпеки яка міцно інкорпоровалася в загальну технологічну культуру суспільства і стала її необхідним складовим елементом.

Ключові слова: культура безпеки; технологічна культура.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується настільки серйозними кризовими тенденціями, що людство повинно в найкоротший час кардинально змінити ставлення до своєї життєдіяльності. Початок ХХІ століття характеризується стрімким розвитком п'ятого технологічного укладу (ТУ) і переходом людства до шостого ТУ, ключовим фактором якого стають нанотехнології, клітинні технології, методи генної інженерії та альтернативна енергетика [1]. Стрімкі темпи технологічної еволюції з одного боку позитивно впливають на розвиток суспільства, оскільки дають можливість вирішувати питання, пов'язані з підвищенням якості людського життя. З іншого боку, впровадження в усі сфери соціального життя високих технологій не лише приносить користь, а й спричиняє виникнення цілого ряду проблем, перш за все пов'язаних з питаннями забезпечення технологічної безпеки.

Питання підготовки людства до безпечної життєдіяльності та розробки основ формування в неї культури безпеки життєдіяльності розглядало багато вчених-педагогів, серед яких В. Сапронов, Ю. Воробйов, В. Акімов, В. Мошкін, В. Девисілов, М. Зоріна, С. Данченко, В. Мельник, А. Снегірьов, С. Якушева, В. Гафнер, О. Шароватова, Л. Сорокіна, Н. Лизь, Л. Шершнев, С. Абрамова, О. Михайлов, С. Тузіков, А. Лазутський, Є. Карманний, О. Ляшенко, В. Березуцький, З. Яремко, О. Запорожець, В. Михайлюк та інші.

Історично проблема забезпечення технологічної безпеки виникла разом із винайденням перших знарядь праці. Поява перших кам'яних шкребків і сокир призвела не тільки до швидкої технологічної еволюції людства, а й до безлічі травм і конфліктів. Чим складніше ставали знаряддя праці, тим небезпечніше вони виявлялися для людини. Вирішуючи завдання поліпшення свого добробуту, людина сама створювала собі проблеми, на залагодження яких витрачалися сотні років. Таким чином технологічна безпека міцно інкорпоровалася в загальну технологічну культуру суспільства і стала її необхідним складовим елементом.

Термін «культура» (з лат. *cultura*) в буквальному перекладі означає обробіток,